УДК 347.72

др *Јелена* ЛЕПЕТИЋ
доцент на Правном факултету Универзитета у Београду

ПОВЕЗАНА ЛИЦА У ПОСЛОВНОМ ПРАВУ*

Резиме

Повезана лица представљају актуелну тему у области пословног права. Дефинисана су различито у више закона којима је та област уређена. У овом раду анализирана су повезана лица у компанијском праву (општа и посебна правила), рачуноводственом праву (имајући у виду утицај на компанијско право), праву тржишта капитала, стечајном праву и праву преузимања. Аутор закључује да законска решења нису усаглашена ни смисаоно ни терминолошки. Не оспоравајући потребу да повезана лица буду посебно дефинисана у законима којима се регулишу специјализована друштва (банке, инвестициони фондови, друштва за осигурање), аутор се залаже за систем ски приступ овом питању и начелно јединствено дефинисање повезаних лица. На крају, аутор анализира и одговорност повезаних лица у контексту института компанијскоправних дужности.

Кључне речи: *повезана лица, послови са повезаним лицима, блиско повезана лица, одговорност повезаних лица.*

---

* Рад је настао у оквиру пројекта Правног факултета Универзитета у Београду „Идентитетски преображај Србије“ за 2015. годину.

I Појам и значај

Повезана лица представљају вешезначну категорију у области пословног права. Разликују се повезана лица у компанијском праву, стечајном праву, праву тржишта капитала и праву преузимања. Не може се занемарити ни значај повезаних лица у рачуноводственом праву, који има важан утицај на одређење повезаних лица у претходно поменутим гранама права. Имајући у виду законе којима је регулисана област пословног права, одређење повезаних лица зависи пре свега, од сврхе института у појединим законима. Имајући у виду да правила у оквиру система морају бити кохерентна, неопходно је водити рачуна о целокупној области пословног права приликом регулисања повезаних лица.

Да би се схватио значај одређења појма повезаних лица у области пословног права, пре свега у компанијском праву, неопходно је истаћи важност принципа независног одлучивања (укључујући независност од сопствених интереса и интереса других лица). Важност независности даје значај повезаности. С тим у вези, значајан је и појам контроле, односно принцип ограничења контроле у интересу стејкхолдера. Да би се утврдило ко има контролу, потребно је утврдити и ко су лица која су повезана са лицем које има контролу. Увођењем законске категорије повезаних лица обезбеђује се независно одлучивање у односу на спољне интересе. Повезана лица обично имају дуготрајни утицај на поступање лица која управљају друштвом или имају утицај на управљање друштвом (лица са посебним дужностима), што је последица сродничке или економске повезаности. Повезивање је правнорелевантно у области пословног права због утицаја повезаности на доношење пословних одлука уопште, али и структуру пословног уређења тржишта капитала када је реч о специјализованим друштвима.

Повезана лица могу бити одређена јединствено за област пословног права или грански, односно засебно у одређеним гранама права. Тако се могу разликовати повезана лица у компанијском праву, повезана лица у стечајном праву, повезана лица у праву преузимања и повезана лица у праву тржишта капитала. Према сврси, повезана лица се дефинишу ради заштите: 1) привредног друшта, што је опште правило за компанијско право (постоје општа и посебна правила у односу на то да ли је реч о привредним друштвима уопште или специјализованим друштвима), 2) поверилаца, када је реч о стечајном праву, 3) улагача, у смислу права тржишта капитала, 4) акционара, када је реч о праву преузимања. Према томе са ким су повезана, лица могу бити повезана са привредним друштвом (укључујући и друштва у стечају), лицима која управљају друштвом или имају значајан утицај на управљање друшт-

вом и лицима са којима заједнички делују. Према начину повезивања, лица могу бити повезана сродднички или економски. Према трајности повезивања, могу бити повезана дуготрајно – трајно повезана лица (нпр. сродство) или тренутно – *ad hoc* повезана лица (нпр. заједничко деловање).

II Повезана лица у компанијском праву

Повезана лици у компанијском праву дефинисана су у делу Закона о привредним друштвима о дужностима према привредном друштву, чија је сврха заштита привредног друштва. Под повезаним лицима могу се сматрати: лица повезана са лицима са посебним дужностима, повезана друштва (групе друштава) и лица која заједнички делују. Појам повезаних друштава је ужи појам од повезаних лица, јер се, према природи ствари, не односи на физичка лица. Друштва у нашем праву могу бити повезана на три начина: учешћем у основном капиталу, уговором или капиталом и уговором мешовито, па могу формирати концерн, односно групу друштава, холдинг или друштва са узајамним капитал учешћем. Концерн је облик повезивања у којем контролно друштво, осим управљања контролисаним друштвима, обавља и друге делатности. Холдинг постоји када је искључива делатност контролног друштва управљање и финансирање контролисаних друштава, док се друштвима са узајамним капитал учешћем сматрају друштва која једна у другом имају значајно капитал учешће (више од 25% права гласа).[1] Привредно друштво може да стекне квалификацију контролног постојањем права или могућности да самостално или заједно са другим лицима која са њим заједнички делују врши контролни утицај на пословање другог, тачније контролисаног друштва. С тим у вези, може се говорити и о заједничком деловању ради вршења заједничког утицаја повезаних лица и повезаних друштава.[2] Заједничко деловање у смислу Закона о привредним друштвима постоји када два или више лица, на основу прећутног или изричитог споразума, користе гласачка права или предузимају друге радње у циљу вршења заједничког утицаја на управљање или пословање лица у коме имају право гласа. Појашњење појма заједничког деловања посебно је значајно за институт преузимања.[3] Такво повезивање карак-

1 Закон о привредним друштвима (*Службени гласник РС*, 36/2011, 99/2011, 83/2014 – др. закон и 5/2015), чл. 551–553 и 62, ст. 3.

2 Мирко Васиљевић, *Компанијско право*, Београд, 2015, стр. 474.

3 Вид. Саопштење Европске управе за хартије од вредности и тржишта „Информације о сарадњи акционара и заједничком деловању према Директиви о преузимању“ из 2013. године (ESMA – European Securities and Markets Authority, Public Statement,

терише краткорочна повезаност, односно повезаност ради остварења конкретног циља, па се може назвати *ad hoc* повезаношћу.

Повезана лица у компанијском праву најзначајнија су за институт дужности. Због тога, појам повезаних лица везује се, иако не искључиво, за тај институт. Најчешће се говори о пословима са повезаним лицима, односно о дужности пријављивања личног интереса (укључујући и интерес повезаних лица) у пословима и радњама које предузима привредно друштво, али, с друге стране, не треба занемарити значај ове категорије за друге дужности према привредном друштву (дужност избегавања сукоба итереса и дужност поштовања забране конкуренције, иако се дужност поштовања забране конкуренције у српском праву не односи на повезана лица са лицима са посебним дужностима према друштву, па је заштита друштва непотпуна у том смислу). Стога, уобичајено је да се повезаним лицем сматра уговорна страна која има повлашћен положај на основу свог утицаја на управљање друштвом.[4] Општа правила о пословима са повезаним лицима су заправо правила о пословима и радњама у којима постоји лични интерес у Закону о привредним друштвима. Послови са личним интересом често се означавају као интересни послови (енгл. *interested transaction*), послови са самим собом (енгл. *self-dealing transaction*), послови са сукобом интереса (енгл. *conflict transaction*) или послови са повезаним лицима (енгл. *related party transaction*). Њихова главна карактеристика је да су ништави, осим ако их одобре чланови или незаинтересовани директори који су адекватно информисани или уколико је посао поштен према друштву.[5] Дакле, реч је само о пословима које предузима привредно друштво. Ти послови се називају послови са личним интересом (лични интерес лица са посебним дужностима) или послови (друштва) са повезаним лицима (лица повезана са друштвом). У контексту послова са повезаним лицима, повезана лица су лица повезана са привредним друштвом која утичу на одлучивање тог друштва. Пре свега, реч је о корпоративним инсајдерима, односно о лицима која имају фидуцијарне дужности у контексту англосаксонских правних система. Због тога, институт повереништа имао је значајну улогу за

„Information on shareholder cooperation and acting in concert under the Takeover Bids Directive", ESMA/2013/1642, 12 November 2013).

4 Вид. Luca Enriques, „Related Party Transactions: Policy Options and Real-World Challenges (with a Critique of the European Commission Proposal)", *European Business Organization Law Review*, Vol. 16, No. 1/2015, стр. 2.

5 Вид. Gregory V. Varallo, Daniel A. Dreisbach, Blake Rohrbacher, *Fundamentals of Corporate Governance, A Guide for Directors and Corporate Counsel*, 2nd edition, American Bar Association, Chicago, 2009, стр. 30–31. Вид. Lewis H. Lazarus, Esq., Brett M. McCartney, Esq., „Standards of Review in Conflict Transactions on Motions to Dismiss: Lessons Learned in the Past Decade", *Delaware Journal of Corporate Law*, Vol. 36, No. 3/2011, стр. 972.

регулисање послова са повезаним лицима и одређењем повезаних лица. У нашем праву та лица се означавају лицима са посебним дужностима према привредном друштву, док се појам повезаних лица односи на лица која су повезана са лицима са дужностима. Правила о пословима са повезаним лицима разликују се у зависности од тога да ли је реч о специјализованим друштвима, па се посебна правила о пословима са повезаним лицима налазе у законима који регулишу та друштва.

1. Општа правила

Повезана лица одређена су у односу на лица са дужностима према друштву, а не у односу на привредно друштво у домаћем компанијском праву. Имајући у виду да у лица са дужностима спадају ортаци, комплементари, чланови друштва/акционари са значајним капитал учешћем, као и контролни чланови/акционари, директори, чланови надзорног одбора, заступници, прокуристи и ликвидациони управник, повезана лица могу се одредити према томе да ли је реч о лицу са дужностима у својству члана привредног друштва или лицу које њима управља и/или га заступа, односно према врсти лица са дужностима. У правним системима англосаксонског типа, под повезаним лицима обично се мисли на лица повезана са директором.[6] Други начин је одређивање повезаних лица у односу на лице са дужностима као физичко или правно лице. Уколико је лице са дужностима физичко лице, критеријум према којем се утврђује круг са тим лицем повезаних лица јесте сродство. Следећа лица се сматрају повезаним у односу на физичко лице: 1) крвни сродници у правој линији и њихови супружници и ванбрачни партнери, 2) крвни сродници у побочној линији закључно са трећим степеном и њихови супружници или ванбрачни партнери, 3) усвојилац или усвојеник, као и потомци усвојеника и 4) друга лица која живе у

6 Повезана лица, означена као лица повезана са директором, набројана су у америчком Моделу компанијског закона, чл. 8.60, ст. 5 (*The Model Business Corporation Act*). Модел компанијског закона доступан је на интернет адреси: *http://users.wfu.edu/palmitar/ICBCorporations-Companion /Conexus/ModelBusinessCorporationAct.pdf*, 30.10.2015. Исти је случај и у британском Компанијском закону (*Companies Act*), чл. 252–255, у којем се наводе лица која се сматрају повезаним лицима са директорима. У Принципима корпоративног управљања: Анализе и препоруке Америчког института за право из 1994. године повезана лица су набројана у одељку 1.03 (The American Law Institute, *Principles of Corporate Governance: Analysis and Recommendations*, Volume 1, St. Paul, Minnesota, 1994), док у немачком праву нема посебне одредбе. Вид. Holger Fleischer, „The Responsibility of the Management and Its Enforcement“, у: Guido Ferrarini, Klaus J. Hopt, Jaap Winter, Eddy Wymeersch (eds.), *Reforming Company and Takeover Law in Europe*, Oxford University Press, Oxford, New York, 2004, стр. 391. За питање повезаних лица у француском праву значајан је Трговински законик (*Code de Commerce*), чл. Л 225–38.

заједничком домаћинству са лицем са дужностима или са њим повезаним лицем. Ако је лице са дужностима правно лице, критеријум према којем се утврђује да ли је реч о лицу које је са њим повезано јесте контрола или могућност утицаја на доношење одлука. У питању су: 1) правно лице у којем лице са дужностима има значајно капитал учешће или га може стећи коришћењем права из финансијских инструмената које поседује (на пример, замењљивих обвезница или вараната), 2) контролисано друштво – друштво које контролише лице са дужностима, 3) правно лице које је заједно са лицем са дужностима под контролом истог лица, 4) физичко или правно лице које је члан лица са дужностима са значајним капитал учешћем или лице које то може постати на основу финансијских инструмената које поседује, 5) контролни члан (физичко или правно лице) лица са дужностима и 6) директор, члан органа управљања или надзора лица са дужностима. Сврха њиховог одређена је заштита привредног друштва у случајевима повреде дужности. Посао који привредно друштво предузме према повезаном лицу није ништав, већ је условљен одобрењем према општима правилима. Интересантно је да се у британском Компанијском закону не помињу повезана лица у контексту дужности директора да пријаве лични интерес у предложеном правном послу. У литератури се може пронаћи тврдња да се у појединим ситацијама и тај интерес мора узети у обзир, без детаљнијег одређења о којим ситуацијама је реч.[7]

2. Посебна правила

Посебна правила предвиђена су за специјализована друштва. Она су садржана у законима којима се уређују банке, инвестициони фондови и друштва за осигурање.

а) Банке

Закон о банкама познаје повезана лица и лица повезана са банком, што се, у извесној мери, може упоредити са повезаним лицима и лицима са дужностима према друштву у Закону о привредним друштвима.[8] Такође, у Закону се помињу и лица повезана са повезаним лицима. Повезана лица су два или више правних или физичких лица која су повезана тако да једно има знатно или контролно учешће у другом или другим правним лицима, а када то није случај, да би се два или више

7 Marcus Haywood, „Duty to Declare Interest in Proposed Transactions or Arrangement“, у: Simon Mortimore QC (ed.), *Company Directors – Duties, Liabilities, and Remedies*, Oxford University Press, Oxford, New York, 2009, стр. 328–329.

8 Закон о банкама (*Службени гласник РС*, бр. 107/2005, 91/2010 и 14/2015).

лица сматрала повезаним лицима, довољно је да постоји могућност да се погорша способност лица да измирује своје обавезе због погоршања финансијског положаја другог лица, да је физичко лице члан управног или извршног одбора или другог органа управљања другог или других правних лица, као и да чланови породице физичког лица имају знатно или контролно капитал учешће у другом или другим правним лицима или да су чланови управног или извршног одбора или другог органа управљања тих правних лица или да су чланови породице чланова управног или извршног одбора или другог органа управљања или лица са посебним овлашћењима и одговорностима истовремено чланови управног или извршног одбора или другог органа управљања или лица са посебним овлашћењима и одговорностима другог или других правних лица. С друге стране, лица повезана са банком су чланови банкарске групе у којој је банка у односу на коју је потребно утврдити ко су са њом повезана лица, као и чланови управног, извршног и других одбора банке. То су и чланови органа управљања и руковођења члана банкарске групе у којој је банка, укључујући и чланове њихове породице, лица са учешћем у банци и у лицима која су чланови банкарске групе у којој је банка, и чланови њихових породица, као и правна лица у којима поменута лица имају контролно учешће. Може се закључити да долази до значајног преклапања између повезаних лица и лица повезаних са банком, односно да се иста лица најчешће могу сматрати и повезаним лицем и лицем повезаним са банком. Због тога, поставља се питање који је смисао таквог одређења. Законом су предвиђена ограничења у следећим случајевима: 1) пословања са повезаним лицима, 2) предузимања послова са повезаним лицима, 3) изложености према повезаним лицима и 4) приликом заједничког деловања повезаних лица, предвиђањем фикције постојања једног стицаоца власништва. С друге стране, Законом су предвиђене и одређене забране. Реч је о следећим забранама: 1) забрана лицу које је повезано са банком да руководи ревизијом банке и 2) забрана повезаном лицу да буде члан одбора за праћење пословање банке (осим по основу чланства у управном одбору банке, органу управљања или надзора лица у саставу банкарске групе). Предвиђене су и посебне обавеза информисања: 1) обавеза информисања скупштине о приходима чланова органа управљања, која укључује и информације о уговорима банке са лицима која су повезана са њима и 2) обавеза информисања Народне банке о промени статуса лица повезаног са банком у року од 15 дана од дана сазнања за промену. Предвиђене су и посебна права и мере Народне банке: 1) право увида у пословне књиге и другу документацију правних лица повезаних са банком и достављање других података приликом вршења контроле бонитета и законитости пословања банака и 2) право Народне банке у поступку контроле да на-

ложи банци да привремено обустави или ограничи одобравање кредита и пружање других финансијских услуга лицима чија кредитна способност није задовољавајућа, појединим својим акционарима, члановима управног и извршног одбора и другим лицима повезаним са банком.

Закон о банкама уређује пословање са повезаним лицима, као и правне послове са повезаним лицима. У првом случају, реч је о пословима са лицем повезаним са банком јер је банци забрањено да у свом пословању лицу које је повезано са банком одобри услове који су повољнији од оних које одобри другим лицима. Дакле, нису забрањени послови са повезаним лицима у обављању делатности као такви, већ се повезана лица морају третирати као и остала лица. С друге стране, правни послови са повезаним лицима обухватају не само послове са повезаним лицима, већ и послове са лицима која са повезана са повезаним лицима. Ти послови су условљени одобрењем управног одбора, као и правне радње у корист повезаних лица и са њима повезаних лица. Одобрење није потребно у случајевима полагања депозита повезаних лица, давања кредита обезбеђеног везаним депозитом повезаног лица и давањем кредита обезбеђеног дужничким хартијама од вредности Републике Србије и дужничким хартијама од вредности лица чији рејтинг није испод „А“, према оцени признатих међународних рејтинг агенција. Под специјалним режимом су кредити акционарима банке, без обзира на висину капитал учешћа које имају, у првој години пословања банке, будући да су ти послови забрањени.[9] Дакле, није реч о субординацији кредита, већ о временски ограниченој забрани предузимања посла. Да закључимо, рестриктивни приступ примењен је када је реч о појединој врсти банкарских послова, конкретно кредиту искључиво лицима са својством акционара банке, док у осталим случајевима важе општа правила која подразумевају условљеност послова одобрењем уз одређене разлике. Разлике се огледају у томе што је управни одбор увек надлежан за одобрење, али и у томе што услови одобрења не могу бити бољи у односу на услове који се одобравају лицима која нису повезана са банком. Такво ограничење не постоји у Закону о привредним друштвима, већ је установљено с обзиром на специфичну делатност банака у циљу обезбеђивања адекватне пословне климе и поверења у банкарски сектор, што се не може занемарити приликом регулисања послова са повезаним лицима. С друге стране, о повезаним лицима потребно је водити рачуна и у контексту изложености ризика према њима.[10] У погледу стицања власништва, сматра се да више лица заједнички делују, па се третирају као један стицалац када је реч о повезаним лицима, нпр. чланови исте групе.[11]

9 Закон о банкама, чл. 39.

10 Закон о банкама, чл. 29, тач. 4 и чл. 33.

11 Закон о банкама, чл. 95.

б) Инвестициони фондови

За разлику од Закона о банкама, у Закону о инвестиционим фондовима нису дефинисана повезана лица.[12] С друге стране, значење блиске повезаности је исто као у Закону о тржишту капитала. Блиска повезаност је ограничавајући фактор, у погледу издавања дозволе за рад друштва за управљање, за: 1) стицање квалификованог учешћа у више од једног друштва за управљање, имајући у виду да једно домаће и страно физичко и правно лице и са њим блиско повезана лица не може имати квалификовано учешће у више од једног друшта за управљање, 2) стицање својства оснивача друштва за управљање, будући да домаће правно лице са већинским државним или друштвеним капиталом не може бити оснивач друштва за управљање, при чему Комисија за хартије од вредности процењује да ли структура блиско повезаних лица омогућава ефикасно вршење надзора над пословањем. Ограничење постоји и у погледу чланства у органима управљања друштва за управљање инвестиционим фондовима, односно лице које је блиско повезано са чланом управе или запосленим другог друштва за управљање, као и са чланом управе или запосленим кастоди банке са којом је друштво за управљање закључило уговор, не може бити директор или члан управе друштва за управљање. О чланству у органима управе блиско повезаних лица са друштвом за управљање, кастоди банком и другим правним лицима, мора се водити рачуна и приликом именовања чланова надзорног одбора затвореног инвестиционог фонда. Законом је предвиђена и обавеза чувања пословне тајне за повезана лица са друштвом за управљање у истом обиму као што је то предвиђено за директора и чланове управе друштва за управљање. Вођење рачуна о повезаним лицима је у складу са принципом дисперзије ризика, од чега зависи и ниво заштите улагача. Дакле, о повезаним лицима мора се водити рачуна у смислу ограничења улагања инвестиционог фонда, па се једним издаваоцем, односно лицем у чију се имовину врши улагање, сматра и са њим блиско повезано лице. Друштво за управљање и са њим блиско повезана лица не могу закључивати уговоре са инвестиционим фондом којим оно управља, осим уколико је то прописано законом или актима Комисије за хартије од вредности. У питању је рестриктивно правило, односно забрана закључења уговора са повезаним лицима, с обзиром на делатност. Такође, кастоди банка не може бити блиско повезано лице са друштвом за управљање.

12 Закон о инвестиционим фондовима (*Службени гласник РС*, бр. 46/2006, 51/2009, 31/2011 и 115/2014).

б) Друштва за осиīурање

Закон о осигурању дефинише повезана лица као правна лица која су повезана управљањем, капиталом или на други начин, ради постизања заједничких пословних циљева, тако да пословање или резултати пословања једног лица могу битно утицати на резултате, односно пословање другог лица, као и лица која су повезана као чланови породице, лица повезана тако да једно лице или повезана лица заједно учествују у другом лицу, посредно или непосредно, као и када једно лице има учешће у два лица, која се тада сматрају повезаним лицима, или када то учешће имају повезана лица, затим лица која се сматрају повезаним лицима према закону којим се уређују привредна друштва и чланови управе или надзорног одбора и чланови њихових породица. Друштву за осигурање је забрањено да закључује правне послове са повезаним правним лицима, којима се посредно или непосредно обезбеђују средства тим лицима. Реч је о пословима као што су позајмица, јемство, залога, наменски депозит.[13] Повезана правна лица посматрају се као једно лице приликом процене учешћа у капиталу, односно стицања квалификованог учешћа, као и приликом оцене учешћа у управљању. Имајући у виду значај повезаности за добијање сагласности квалификованог учешћа, а самим тим и његовим одузимањем, уз захтев за издавање дозволе за обављање послова осигурања и реосигурања предвиђена је обавеза достављања списка лица која су повезана са имаоцима квалификованог учешћа. Наведена обавеза може се упоредити са обавезом састављања листе инсајдера у праву тржишта капитала. Упоредива обавеза није предвиђена у Закону о привредним друштвима, имајући у виду да постоји обавеза пријављивања личног интереса лица са посебним дужностима, што обухвата и интерес са њим повезаних лица. Лице које је повезано са правним лицем у којем акционарско друшто за осигурање има више од 5% капитал учешћа не може бити члан управе акционарског друштва за осигурање.

Чланови управе акционарског друштва за осигурање, дужни су да обезбеде да послови закључени са акционарима, повезаним лицима и другим лицима са дужностима буду закључени по тржишним условима. Уколико не поступе на тај начин биће солидарно одговорни за штету друштву насталу непоступањем у складу са том обавезом.[14] Поставља се питање да ли чланови управе акционарског друштва за осигурање имају виши степен одговорности у односу на чланове управе привредних друштава према Закону о привредним друштвима. Чини се да то

13 Закон о осигурању (*Службени īласник РС*, бр. 55/2004, 70/2004 – испр., 61/2005, 61/2005 – др. закон, 85/2005 – др. закон, 101/2007, 63/2009 – одлука УС, 107/2009, 99/2011, 119/2012, 116/2013 и 139/2014 – др. закон), чл. 33, ст. 5.

14 Закон о осигурању, чл. 51, ст. 1, тач. 6 и ст. 2.

јесте случај, имајући у виду да се према правилима о одобрењу послова са личним интересом вољом чланова друштва могу одобрити послови са личним интересом, без обзира на то да ли су послови предузети по тржишним условима. Законито одобрење је ваљана заштита предузетог посла у том смислу, при чему се право на накнаду штете од лица са дужностима везује за поништај посла. С друге стране, према Закону о осигурању, чланови управе су дужни да се постарају да такав посао не буде одобрен и када је скупштина надлежна за одобрење. Језичко тумачење норме говори у прилог томе да је реч о обавези резултата, односно о обавези да такав посао не буде предузет. Није јасно на којин начин чланови управе могу спречити предузимање посла, када одобрење даје скупштина. Од чланова управе може се захтевати једино да информишу акционаре о елементима предузетог посла, односно да укажу на разлику постојећих тржишних услова и уговорених елемената посла. Само у том случају може бити речи о повреди дужности пажње, па норму треба променити у том смислу.

Народна банка може вршити надзор над повезаним лицем. На крају, не треба занемарити ни надлежност Народне банке која друштву за осигурање може забранити закључивање послова са појединим акционарима, члановима управе, члановима надзорног одбора, повезаним лицима или другим правним лицима, уколико друштво за осигурање не поступа у складу са правилима о управљању ризиком.

III Повезана лица у рачуноводственом праву – утицај на компанијско право

Дефиниција повезаних лица у нашем праву део је Закона о привредним друштвима. С друге стране, дефиниција повезаних лица може бити и део Закона о рачуноводству.[15] Нови Закон о ревизији упућује на

15 Чланицама ЕУ је остављено на вољу да ли ће одредбе Четврте директиве (*Fourth Council Directive of 25 July 1978 based on Article 54 (3) (g) of the Treaty on the annual accounts of certain types of companies (78/660/EEC), OJ L 222*, 14.8.1978, pp. 11–31), односно сада Директиве бр. 34/2013 о годишњим финансијским извештајима, консолидованим финансијским извештајима и повезаним извештајима о одређеним врстама друштава (*Directive 2013/34/EU of the European Parliament and of the Council of 26 June 2013 on the annual financial statements, consolidated financial statements and related reports of certain types of undertakings, amending Directive 2006/43/EC of the European Parliament and of the Council and repealing Council Directives 78/660/EEC and 83/349/EEC, OJ L 182*, 29.6.2013, pp. 19–76), унети у компанијски закон или закон о рачуноводству (Немачка је, на пример, унела одредбе у Трговински законик, док је 15. део британског Компанијског закона посвећен рачунима и извештајима). Директива бр. 660/1978 (Четврта директива) и Директива бр. 349/1983 (Седма директива – *Seventh Council Directive of 13 June 1983 based on the Article 54 (3) (g) of the*

одредбе Закона о привредним друштвима које се односе на дефинисање повезаних лица.[16] Због тога се дефиниција повезаних лица из Закона о привредним друштвима користи и за потребе рачуноводства и ревизије. У рачуноводственом смислу, повезана лица су лица повезана са компанијом која је дужна да састави и објави извештај. С друге стране, повезана лица у вези са дужностима у компанијском праву јесу лица која су повезана са лицима са посебним дужностима према друштву. Последица примене дефиниције која је погодна, пре свега, за потребе рачуноводственог права јесте везивање субјеката дужности за појам значајног утицаја. У Србији је 2013. године донет нови Закон о рачуноводству, који налаже обавезну примену Међународних рачуноводствених стандарда.[17] Напомене уз финансијски извештај чине део редовног годишњег финансијског извештаја и морају бити у складу са захтевима из тих Стандарда (чл. 2, тач. 6–9 Закона о рачуноводству). У Закону о рачуноводству не помињу се послови са повезаним лицима.

Према чл. 17, ст. 1, тач. р Директиве ЕУ, бр. 34/2013 о годишњим финансијским извештајима, консолидованим финансијским извештајима и повезаним извештајима о одређеним врстама друштава, у напоменама уз финансијски извештај средњих, великих и друштава од јавног интереса, између осталог, морају се објавити подаци о пословима са повезаним лицима (вредност посла, природа односа повезаних лица и друге информације о послу које су неопходне за разумевање финансијског положаја друштва).[18] Да би уопште било могуће утврдити шта треба објавити, кључно је, заправо, одредити повезана лица. Дефиниција повезаних лица у праву ЕУ преузета је из међународних рачуноводствених стандарда који су прихваћени у складу са Регулативом бр. 1606/2002 о примени међународних рачуноводствених стандарда.[19] То су Међународни рачуноводствени стандарди (енгл. *International Accounting Srandards – IAS*) и Финансијски стандарди о извештавању (енгл. *Financial Reporting Standard – FRS*). Значајна је и Регулатива бр. 1126/2008 (која

Treaty on consolidated accounts (83/349/EEC), OJ L 193, 18.7.1983, pp. 1–17) престале су да важе усвајањем Директиве бр. 34/2013. Вид., на пример, Adriaan Dorrestein, Tiago Monteiro, Christoph Teichmann, Erik Werlauff, *European Corporate Law*, 2nd edition, Kluwer Law International, Alphen aan den Rijn, 2009, стр. 256.

16 Закон о ревизији (*Службени гласник РС*, бр. 62/2013), чл. 2, тач. 24.

17 Закон о рачуноводству (*Службени гласник РС*, бр. 62/2013), чл. 20 и 21.

18 Послови са повезаним лицима у групи помињу се у Директиви бр. 34/2013 у чл. 28, ст. 1, тач. а, у вези са напоменама уз консолидоване финансијске извештаје (односно раније у Седмој директиви).

19 Regulation (EC) No 1606/2002 of the European Parliament and of the Council of 19 July 2002 on the application of international accounting standards, *OJ* L 243, 11.9.2002, pp. 1–4. Вид. Директиву бр. 2013/34, чл. 2, ст. 3

је више пута мењана) о усвајању одређених међународних рачуноводствених стандарда у складу са Регулативом бр. 1606/2002, у чијем се склопу налази њихов садржај.[20] Према Међународном рачуноводственом стандарду 24, који се односи на објављивање у вези са повезаним лицима (енгл. *related party disclosures*), послови са повезаним лицима представљају уобичајени део пословања. У том Стандарду је утврђено која се физичка и правна лица сматрају повезаним лицима са привредним друштвом које има обавезу да објави податке о пословима са повезаним лицима.[21] Податке о пословима са повезаним лицима (лица која су повезана са друштвом) треба објавити да би се заштитили инвеститори, а тиме и повериоци и будући чланови друштва. С друге стране, значајан утицај се везује за капитал учешће од 20% у Међународном рачуноводственом стандарду 28, који се односи на улагање у „блиско повезана лица" (енгл. *investments in associates*).[22] Блиско повезана лица су она на која улагач има значајни утицај, Тачније, постоји оборива претпоставка да лице има значајан утицај на друштво у којем има 20% или више права гласа. У предлогу Директиве о измени Директиве бр. 36/2007 у погледу подстицања дугорочног ангажмана акционара и Директиве бр. 34/2013 у погледу појединих елемената извештаја о корпоративном управљању, наведено је да се под повезаним лицима сматрају повезана лица одређена међународним рачуноводственим стандардима у чл. 1(2)(ј), док се послови са повезаним лицима регулишу у чл. 9ц.[23] Имајући у виду начин одређена повезаних лица у Закону о привредним друштвима, може се закључити да је дефиниција преузета из рачуноводственог права.

IV Повезана лица у праву тржишта капитала

Закон о тржишту капитала дефинише и блиско повезана лица (чл. 2, тач. 30).[24] Лица могу бити блиско повезана учешћем од најмање

20 Commission Regulation (EC) No 1126/2008 of 3 November 2008 adopting certain international accounting standards in accordance with Regulation (EC) No 1606/2002 of the European Parliament and of the Council, *OJ* L 320, 29.11.2008, pp. 1–481.

21 Вид. Међународни рачуноводствени стандард 24, тач. 9а и 9б. Доступно на адреси: *http://ec.europa.eu/internal_market/accounting/docs/consolidated/ias24_en.pdf*, 1.3.2015.

22 Вид. Међународни рачуноводствени стандард 28, доступно на адреси: *http://ec.europa.eu/internal_market/accounting/docs/ consolidated/ias28_en.pdf*, 1.3.2015.

23 Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council amending Directive 2007/36/EC as regards the encouragement of long-term shareholder engagement and Directive 2013/34/EU as regards certain elements of corporate governance statement, Brussels, COM(2014) 213 final – 2014/0121 (COD), 9.4.2015.

24 Закон о тржишту капитала (*Службени гласник РС*, бр. 31/2011).

20% права гласа или капитала, контролом (при чему се зависно друштво сматра зависним не само у односу на друштво које га непосредно контролише, већ и у односу на матично друштво на врху ланца контроле), трајно у једно исто лице путем односа контроле или као чланови породице. Имајући у виду да се повезана лица у Закону о привредним друштвима, између осталог, везују за значајно капитал учешће од 25% права гласа, а да су лица блиско повезана према Закону о тржишту капитала путем учешћа од 20%, изгледа да је блиска повезаност „ближа" од повезаности, када је реч о тржишту капитала.

Такође, јавна друштва имају обавезу да саставе годишњи извештај, чији део – годишњи извештај о пословању, мора да садржи податке о значајнијим пословима са повезаним лицима (чл. 50, ст. 3, тач. 4). Котирано друштво је обавезно да објави и Комисији за хартије од вредности и регулисаном тржишту на којем су његове хартије од вредности укључене у трговање достави и полугодишњи извештај о пословању друштва. Тај извештај, између осталог, садржи податке о значајним трансакцијама између повезаних лица извршених у првих шест месеци текуће пословне године које су битно утицале на финансијски положај и пословање друштва, као и промене у пословима између повезаних лица који су наведени у последњем годишњем извештају уколико би могле утицати на финансијско стање или резултате пословања друштва у првих шест месеци текуће пословне године (чл. 52, ст. 3, тач. 6). Објављивање је мера којом се штите улагачи, али и повериоци који нису у могућности да као акционари одобре правни посао са личним интересом, те њихова заштита не може бити обезбеђена претходним или накнадним одобрењем. Наиме, треба разликовати објављивање информација о пословима са повезаним лицима, које служи заштити инвеститора од пријављивања послова са личним интересом као дужности лица са посебним дужностима у поступку одобрења правних послова са личним интересом којима се штити друштво. Да би се могло утврдити да је реч о повезаном лицу са друштвом, мора се знати ко је власник капитала. Дакле, предуслов за контролу послова са личним интересом јесте откривање власника капитала, то јест идентификовање лица са дужностима. Према ОЕЦД-у подаци о власништву и контроли доступни су када су директно пријављени надлежним институцијама, када их поседују посредници и када се користи систем истраге.[25]

Ради спречавања злоупотребе инсајдерских информација, Законом су одређена и повезана лица са лицем које обавља дужности руководиоца (реч је о члановима управног или надзорног одбора издаваоца

25 Вид. више Joseph A. McCahery, Erik P. M. Vermeulen, *Corporate Governance of Non-listed Companies*, Oxford University Press, Oxford, New York, 2010, стр. 235.

и другим лицима која на основу свог положаја у друштву имају приступ инсајдерским информацијама и могућност доношења одлука које могу утицати на развој догађаја и пословне изгледе издаваоца – корпоративни инсајдери). То су брачни друг инсајдера, лице које издржава инсајдер, друга лица која су са тим лицем живела у заједници најмање годину дана пре извршења трансакције, правно лице којим инсајдер управља, лице које контролише, које је основано ради његове користи и лице чији је економски интерес значајно сличан интересу инсајдера. Корпоративни инсајдери и са њима повезана лица имају обавезу да пријаве сва стицања или отуђења акција укључених на регулисано тржиште или МТП, као и финансијских инструмената повезаних са акцијама издаваоца за сопствени рачун у року од пет дана од трговања (стицања или отуђења). Блиско повезана лица имају обавезу прибављања претходне сагласности Комисије за хартије од вредности када намеравају да стекну квалификовано учешће у организатору тржишта у предвиђеном проценту. Блиска повезаност са одређеним лицима је и ограничавајући фактор у погледу стицања својства директора и члана управног одбора организатора тржишта, као и директора, члана одбора директора, надзорног одбора и извршног одбора брокерско-дилерског друштва. О њој је потребно водити рачуна и када је реч о давању дозволе за рад организатору тржишта, као и давању дозволе за обављање делатности инвестиционог друштва. Исти је случај са институтом сукоба интереса инвестиционог друштва, акционара, чланова органа управљања и запослених тог друштва, укључујући и интересе са њима блиско повезаних лица, с једне стране, и интереса клијената, с друге стране.

На крају, Законом се дефинише и група повезаних лица приликом регулисања ризика изложености брокерско-дилерског друштва. Иако појам групе, асоцира на повезана друштва, под групом повезаних лица подразумевају се два или више физичких или правних лица када једно лице над другим има контролу, када постоји вероватноћа да услед промене пословног или финансијског стања једног лица може доћи до њихове промене код другог лица ако између њих постоји могућност преноса губитка, добити или кредитне способности и када су лица повезана као чланови породице.

V Повезана лица у стечајном праву

Према Закону о стечају, повезаним лицима сматрају се лица повезана са стечајним дужником, а не са лицима са дужностима. На тај начин одступа се од регулативе из Закона о привредним друштвима. Аргумент у прилог таквог одређења повезаних лица, могла би бити промена

у погледу управљања привредним друштвом у стечају, имајући у виду надлежности стечајног управника, односно губитак надлежности лица са посебним дужностима у том смислу. Ипак, стечајни управник није лице са посебним дужностима према стечајном дужнику, већ лице које има обавезу поступања са пажњом доброг стручњака, што је својеврстан стандард поступања, а не посебна обавеза, односно дужност. Такође, лица са посебним дужностима се појављују као повезана лица према Закону о стечају, иако се тај термин не употребљава. То су директор, члан органа управљања или надзора стечајног дужника, члан који одговора за његове обавезе целокупном својом имовином, члан или акционар са значајним капитал учешћем, лице које је фактички у позицији да врши значајнији утицај на пословање стечајног дужника, као и сродници по крви у правој линији без обзира на степен сродства или у побочној до четвртог степена, сродник по тазбини до другог степена сродства или брачни другови набројаних лица, као и контролисано друштво. Интересантно је да Закон о стечају уводи категорију лица која су фактички могла значајније да утичу на доношење пословних одлука друштва, што би заправо били *de facto* директори. Боље решење би било да се у Закону под повезаним лицима са стечајним дужником подразумевају лица са посебним дужностима према привредном друштву као правном лицу и са њима повезана лица, која су набројана у Закону о привредним друштвима, због конзистентности и уједначености правног система. Повезаност са стечајним дужником, природно, представља ограничавајући фактор приликом именовања стечајног управника. Повезана лица са стечајним дужником у својству поверилаца немају сва права која имају остали повериоци, осим када давање кредита спада у њихову редовну делатност, будући да чине посебну класу поверилаца и не могу гласати о плану реорганизације нити могу бити чланови одбора поверилаца, док повериоци које нису лица повезана са стечајним дужником, али су међусобно повезана лица према правилима Закона о привредним друштвима могу имати само једног члана одбора поверилаца.[26] План реорганизације мора да садржи листу инсајдера, односно повезаних лица са стечајним дужником. Дакле, и у овом случају, круг повезаних лица мора бити утврђен.

Такође, потраживања на основу зајмова и других правних радњи које одговарају зајмовима у економском смислу повезаних лица, која су настала две године пре отварања стечајног поступка, су субординирана и спадају у четврти исплатни ред. Зајам се фактички изједначава са капиталом јер се исплаћује тек након исплате осталим стечајним повериоцима. Уколико је друштво дало обезбеђење за зајам у тренутку када

26 Вид. Вук Радовић, „Стечај повезаних друштава – основни проблеми и недоумице“, *Harmonius*, бр. 1/2014, стр. 296.

је било неспособно за плаћање или у року од годину дана пре отварања стечајног поступка, сматраће се да обезбеђење није дато, то јест неће производити дејство у стечају. Зајам који је одобрен две године пре отварања стечајног поступка је, стога, у подређеном положају у односу на остала потраживања у редоследу намирења стечајних поверилаца. Субординација зајмова чланова постоји у немачком праву, док у британском и француском праву не постоје правила која директно уређују ту ситуацију већ се примењују правила о одговорности директора и контролних чланова.[27] Исти ефекат се постиже и применом Дип-Рок доктрине (енгл. *Deep-Rock*) у Сједињеним Америчким Државама, према којој се може одступити од правила равноправности поверилаца у стечају када су повериоци блиски компанији (стечајном дужнику), што чланови друштва свакако јесу.[28] Субординација зајмова спречава лица са дужностима према друштву да искористе инсајдерски положај.[29]

Када је реч о уобичајеном намирењу у контексту побијања правних радњи стечајног дужника, сматра се да лице које је у времену предузимања посла или радње било повезано са стечајним дужником знало или морало знати за неспособност за плаћање или за предлог за покретање стечајног поступка. Такође, ако друштво врати кредит или зајам лицу повезаном са стечајним дужником, осим ако давање кредита спада у редовну делатност тог лица, у току године пре отварања стечајног поступка, то ће се сматрати радњом намерног оштећења поверилаца у примени института побијања правних радњи стечајног дужника. Стечај повезаних лица (консолидовани стечај, заједнички стечај друштава у групи, стечај групе) није реулисан у нашем праву.[30]

VI Повезана лица у праву преузимања

У Закону о преузимању акционарских друштава дефинисано је заједничко деловање, између осталог, лица која повезују околности у

27 О третману зајма чланова компанији у немачком, британском и француском праву вид. Ulrich Huber, Mathias Habersack, „Special Rules for Shareholder Loans: Which Consequences Would Arise for Shareholder Loans if the System of Legal Capital Should be Abolished?, in: Marcus Lutter (ed.), *Legal Capital in Europe, European Company and Financial Law Review*, Special Volume 1, De Gruyter Recht, Berlin, 2006, стр. 311–314, 316–319. Вид. немачки Закон о стечајном поступку (*Insolvenzordnung – InsO*), чл. 39 и 135.

28 U. Huber, M. Habersack, *нав. чланак*, стр. 319.

29 Вид. Andreas Cahn, „Equitable Subordination of Shareholder Loans“, *European Business Organization Law Review*, Vol. 7, No. 1/2006, стр. 296.

30 Вид. о стечају повезаних лица В. Радовић, *нав. чланак*, стр. 286–295; Татјана Јевремовић Петровић, *Групе привредних друштава*, Београд, 2014, стр. 384–391.

вези са стицањем акција, па се она, у том смислу, могу назвати повезаним лицима. У питању су *ad hoc* повезана лица, при чему критеријум није повезаност на основу капитал учешћа нити чланства у органима друштва, већ је критеријум сврха деловања. С тим у вези, могу се разликовати трајно повезана лица, што је правило, и *ad hoc* повезана лица у контексту преузимања. Поставља се питање да ли тако дефинисано заједничко деловање утиче негативно на активизам акционара.

VII Одговорност повезаних лица

Питање одговорности повезаних лица (са лицима са посебним дужностима) у пословном праву регулисано је Законом о привредним друштвима у делу о дужностима. Реч је о посебним правилима о одговорности за штету проузроковану привредном дрштву. Друштво може захтевати накнаду штете од повезаног лица са лицем са посебним дужностима, али и пренос користи коју је то лице остварило у случају повреде дужности избегавања сукоба интереса. Извор права привредног друшта да захтева пренос остварене користи од повезаног лица у случају повреде дужности избегавања сукоба интереса је правно неосновано обогаћење.[31] Повезана лица није могуће тужити према посебним правилима због повреде забране конкуренције, јер се забрана не односи на лица повезана са лицима са дужностима, што је значајан недостатак. Дакле, конкурентско друштво не може бити тужени по тужби за накнаду штете ради повреде правила о забрани конкуренције већ привредно друштво од конкурентског друштва може захтевати само пренос користи. Уколико би дужност поштовања забране конкуренције обухватила и повезана лица, то би могао бити случај.

Према Закону о привредним друштвима, у случају повреде дужности правила о одобравању послова у којима постоји лични интерес, повезано лице одговара за штету проузроковану друштву неограничено солидарно са лицем са посебним дужностима само када је уговорна страна у послу са друштвом или када друштво према њему предузме радњу, које могу бити поништене. Уколико у конструкцији посла или радње које предузима привредно друштво, друга страна није повезано лице него лице које је у финансијском односу са повезаним лицем (ако се може очекивати да постојање тог односа утиче на његово пословање), као и када лице, које није друга страна у послу нити лице према коме се предузима радња, има економски интерес у послу, при чему је у финансијском односу са повезаним лицем (ако се може очеки-

31 Вид. више у Јелена Лепетић, *Компанијскоправни режим сукоба интереса – дужност лојалности*, Београд, 2015, стр. 331–339.

вати да постојање тог односа утиче на његово пословање), Законом није предвиђена могућност накнаде штете од повезаног лица. Имајући у виду да је сврха ове одредбе заштита привредног друштва, треба предвидети солидарну одговорност лица са дужностима, повезаног лица и лица које је у финансијском односу са повезаним лицем (као стране у послу или лица са економским интересом у послу које Закон неоправдано назива „трећим" лицима иако је у првопоменутом случају реч о једној од уговорних страна). Солидарно би могло да одговара и повезано лице са лицем са посебним дужностима према правилима облигационог права. Реч је о одговорности саучесника, односно подстрекача и помагача у проузроковању штете ако је то лице несавесно, то јест ако је знало или морало знати за постојање личног интереса лица са дужностима или са њим повезаног лица. Солидарна одговорност је регулисана у чл. 206, ст. 2 Закона о облигационим односима.[32] Савесност уговорне стране (према Закону о привредним друштвима савесност „трећег" лица) искључује могућност поништаја посла, али не и солидарну одговорност за штету проузроковану привредном друштву, која проистиче из немогућности поништаја, лица са дужностима и других несавесних лица која су имала економску корист у том послу. Дакле, уколико уговор не буде поништен због савесности друге стране, не долази до поништаја посла нити савесно лице одговара за штету коју је претрпело привредно друштво. С друге стране, лица са дужностима, повезана лица и „трећа" несавесна лица одговарају солидарно за штету. Будући да повезана лица могу бити одговорна иако су ван уговорног односа, при чему са привредним друштвом нису од раније у односу, реч је о вануговорној одговорности. Имајући у виду да са њима солидарно одговара лице са дужностима поставља се питање да ли може постојати солидарна уговорна одговорност директора или чланова друштва са вануговорном одговорношћу повезаних лица и „трећих" лица. За тако нешто нема сметње будући да је степен кривице лица са посебним дужностима намера, те се правила о обиму накнаде штете подударају без обзира на врсту одговорности. За штету одговара сваки учесник у делу у којем је проузроковао јер не постоји општа претпоставка солидарне одговорности.[33]

Повезана лица могу бити тужена страна по тужби због повреде дужности избегавања сукоба интереса заједно са лицем са дужностима са којим су повезана. Законом у том случају није предвиђено да је реч о солидарној одговорности лица са посебним дужностима и повезаних лица, па се може поставити питање да ли та лица могу одговарати солидарно. Имајући у виду да је, према природи ствари, штета заједнички

32 О одговорности више лица за исту штету вид. Лепосава Карамарковић, „Одговорност више лица за исту штету", *Правни живот*, бр. 9–10/1992, стр. 1240.

33 *Ibid.*, стр. 1239–1240.

проузрокована друштву, треба применити правила о солидарној одговорности, иако је одговорност лица са дужностима уговорна, за разлику од одговорности повезаних лица, која је вануговорна.

VIII Закључак

Анализом прописа у вези са повезаним лицима, лицима повезаним са повезаним лицима, блиско повезаним лицима, групом повезаних лица и *ad hoc* повезаним лицима (заједничко деловање), може се закључити да решења у релевантним законима нису међусобна усаглашена ни смисаоно ни терминолошки. Повезана лица различито су дефинисана у компанијском праву, стечајном праву, праву тржишта капитала и праву преузимања. Компанијскоправна дефиниција повезаних лица настала је под утицајем рачуноводственог права. Повезаност, односно повезана лица потребно је правно регулисати због тога што она имају важан утицај на доношење пословних одлука уопште и структуру пословног уређења тржишта капитала када је реч о специјализованим друштвима. Повезаност може бити резултат економске или сродничке везе. Треба тежити јединственом приступу регулисања повезаних лица у области пословног права, односно јединственом одређењу повезаних лица у начелу, уз предвиђање изузетака када је то неопходно. Нажалост, у нашем правном систему то није случај. Правна неуједначеност може се превазићи прихватањем појма лица са посебним дужностима, као лица која су повезана са привредним друштвом и лица са којима су повезана лица са посебним дужностима у области пословног права. То би значило да се под појмом повезаних лица разматрају само лица повезана са лицима са посебним дужностима, а не и институти групе друштава и заједничког деловања. Предуслов за успешну примену правила о повезаним лицима је доступност информација о повезаним лицима, односно ко су повезана лица са лицима са посебним дужностима конкретног друштва. Лица са посебним дужностима требало би да имају обавезу да доставе привредном друштво списак/листу лица која су са њима повезана. На тај начин би се, између осталог, створили ваљани предуслови да јавно друштво испуни своје обавезе у складу са Законом о тржишту капитала. Повезаност је значајан ограничавајући фактор у пословању, па су прописима, посебно када је реч о специјализованим друштвима, предвиђена значајна ограничења или чак и забране у вези са предузимањем послова или радњи у којима повезана лица имају економски интерес, затим забране именовања у различитим органима или стицања капитал учешћа, односно улагања са повезаним лицима, али и улагања у повезана лица, додатне обавезе приликом оснивања и пословања друштва, као и појачан надзор релевантних субјеката.

Питање одговорности повезаних лица није решено на адекватан начин у Закону о привредним друштвима. Треба уредити одговорност повезаних лица када је реч о повреди дужности поштовања конкуренције и предвидети да повезана лица могу одговарати за штету проузроковану друштву солидарно са лицима са дужностима и другим лицима која су имала економски интерес у послу у случају повреде дужности пријављивања личног интереса у пословима и радњама које предузима друштво. Имајући у виду да је Законом штуро предвиђено правило о праву друштва на пренос користи коју је остварило повезано лице у случају повреде дужности избегавања сукоба интереса, поменуто правило треба разрадити, односно прецизирати шта се подразумева под оствареном користи.

***Jelena* LEPETIĆ, PhD**
Assistant Professor at the Faculty of Law, University of Belgrade

RELATED PARTIES IN BUSINESS LAW

Summary

The concept of related parties represents current topic in the field of business law. Related parties are defined differently in several acts which regulate that area. In this article, the author analyzes different notions of related parties, specifically in company law (general and specific rules), accountancy law (considering the influence on company law), capital market law, bankruptcy law and takeover law. The author concludes that the legislative solutions are not harmonized in terms of their meaning and terminology. Without denying the need for special regulation of related parties in the laws governing specialized companies (banks, investment companies, insurance companies), the author calls for a systematic approach to this issue and generally unique definition of related parties. Finally, the author analyzes the liability of related parties with regards to company law duties.

Key word: *related parties, related parties transaction, associates, liability of related parties.*